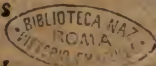
DISSERTATIO
De
OFFICIALIBUS IMPERII ROMANO-GERMANICI

Quam
D. O. M. A.
PRÆSIDE
Viro Amplissimo & Clarissimo
DN. HERMANNO CONRINGIO
Phil. & Med. D. ac in hac illustri Juliâ
Professore celeberrimo &c.
Præceptore ac Fautore suo summè colendo
solenni eruditorum disquisitioni
exponit
CONRADUS FRIDERICUS à Burgstorff
Eques Marchicus
Auctor.

Ad d. XXIII. Octobr.

(o)

HELMESTADII
Typis HENNINGI MULLERI, Acad. Typogr.
Anno CIↃ IↃC LXIX.

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO

MARCHIONI BRANDENBURGENSI S. R. I. ARCHICAMERARIO ET ELECTORI. MAGDEBURGI, PRUSSIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ, MONTIUM, STETINI, POMERANORUM, CASSUBIORUM, VENEDORUM, IN SILESIA CROSNÆ ET CARNOVIÆ DUCI, BURGGRAVIO NORIMBERGENSI, PRINCIPI HALBERSTADII MINDÆ ET CAMINI, COMITI MARCÆ ET RAVENSPERGI, DOMINO RAVENSTEINII ET DITIONUM LAUENBURG ET BUTAW.

PIO, JUSTO, FORTI, PACIFICO,

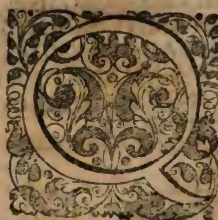
PATRI PATRIÆ,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO

FELICITATEM PERPETUAM!

SERENISSIME AC POTENTISSIME PRINCEPS ELECTOR, DOMINE CLEMENTISSIME,

Vod Sereniſſimi Nominis Tui ſplendore juvenilis hujus opellæ frontem illuſtrare conor, quin audax imo temerarium facinus haut pauci ſint interpretaturi, equidem non ambigo. Quod ſi enim ad excelſum illud ad quod ſupra mortales altè evectus es faſtigium oculos elevent, & ex adver-

verſum diſſertatiunculæ hujus, nullo doctrinæ aut ſermonis nitore expolitæ, ejuſdemque auctoris tenuitatem reſpiciant, minus ex decoro feciſſe me, inque Auguſtam Celſitudinem Tuam peccaſſe profitebuntur. Verùm aliorum quidem judicia non eſt quod vel extimeſcam magnopere vel placare ſtudeam; poſtquam non ſpes tantum, ſed & fiducia me illa tenet, quæ eſt Tuæ Serenitatis admirabilis atque inuſitata in illo culmine clementia, fore, ut exiguum hoc devotisſimæ erga Te, Clementisſime Domine, venerationis ac obſequii mei ſpecimen benigno vultu ſis excepturus. Etenim præter alias queis non Germaniam modò noſtram, ſed Europam univerſam, imo orbem terrarum in admirationem rapis, queis cunctos priſcis temporibus celebratos Heroës provocas, virtutes verè divinas, grato erga omnis boni æternum largitorem animo

 agno-

agnoſcimus ac veneramur nobilitatam illam comitatem Tuam, è qua tanquam è perenni ac inexhauſto fonte tot benignitatis & munificentiæ rivuli in eos, quos per vaſtum Germaniæ tractum felici imperio contines, ſubditos promanant. Quos cum & in noſtram familiam, inq; ea in cariſſimum Parentem meum, Serenitatis Tuæ per viginti & amplius annos fidelem miniſtrum, gratiâ indulgentiſſimâ largiter derivaveris, & adhuc derives, patere quæſo, Principum Optime, ut, cum alia ratione nequeam, ſaltem hujuſce tirocinij Academici humillima oblatione, gratiſſimæ mentis meæ, levidenſe quamvis, præbeam teſtimonium. Equidem in quartum jam annum in hac Juliâ Academiâ, Serenitati Tuæ ſingulariter devotâ, vixi, præterque alia, quibus mediocri induſtria invigilavi, ſtudia, ad Imperij reique Germanicæ notitiam comparandam duce ac præmonſtratore celeberrimo Conringio ani-

mum

mum appuli: quam cum prudentiæ civilis accurata cognitione, Historiæque patriæ interiore scientiâ, tanquam duobus oculis, unicè illustrari perceperim, his ut pectus imbuerem qua potui diligentia sum connisus. Nunc peregrinationem in oras exteras Dei auxilio ingressurus, meque ad servitia Tuæ Serenitatis propiùs paraturus, ante otij literarij in hoc Lyceo exacti, isthac, ubique sane nobilissimæ materiei suæ impari, scripturâ, rationem volui reddere. Quam ut Tibi, Potentissime Domine, venerabundus offerrem, ni mea mihi religiosa pietas erga Te, quem mihi Principem supremum & Deus & nascendi conditio præfecit, imperaret, vel argumentum suadere poterat, cujus haut modica pars Te gloriosissimosque Majores Tuos contingit. Admitte igitur, Serenissime Princeps, mente manuque propitiâ hoc obsequii mei minutum symbolum,

bolum, Tuamque gratiam ac Principalem favorem nobis ſerva.

Deum veneror, ut firmam Tibi valetudinem, vitam prolixam, imperium florens, ac non niſi cum orbe finiendam poſteritatis felicitatem cœlitus largiatur. Dabam Helmſtadii in Acad. Julia d. XXIII. Octobr. Anno cIɔ Iɔc LXIX.

Sereniſs. Potentiſs. Celſitud. T.

Humillimus ac Obſequentiſsimus
Servus

Conradvs Fridericvs à Burgſtorff.

QUOD DEUS BENE VERTAT!

DE

OFFICIALIBUS IMPERII ROMANO-GERMANICI

THESIS I.

PEr juris publici Romano-Germanici capita & titulos animum ac cogitationes circumferenti apparet, vix eſſe ibidem illuſtriorem locum eo, qui de illorum Principum, penes quos electio Imperatoris Romani eſt, juribus ac dignitate tractat. Quodſi enim verè Carolus IV hos, columnas quæ ſacrum ædificium circumſpectæ prudentiæ ſolerti pietate ſuſtentant, candelabra queis Imperium noſtrum illuminatur, ſi recte Sigiſmundus eosdem, decus Imperii, in quibus gloriæ Imperialis celſitudo conſiſtit, appellitavit; illa profecto quæ ad horum dignitatem, officium, poteſtatem atque privilegia pertinent, ut accuratè ac plenè cognoſcat, vel in præcipuo habebit negotio publici juris ſtudioſus, ſiquidem rerum ſuarum velit ſatagere. Cum enim hi multo maximâ per Germaniam gaudeant po.entiâ, jus eligendi Im-

peratorem possideant, & hactenus perquam diu potestatem legislatoriam circa leges Capitulares Cæsaribus præscribi solitas (quibus utiq; potissima pene ratio regundæ reipublicæ est comprehensa) exercuerint, cum iidem coronâ Germanici regni electum Regem ornandi jus habeant, tum & possint quotannis conventus celebrare reliquis exclusis, & de iis quæ ad patriæ salutem pertinent conferre consilia ac præconsultationes instituere, ut cetera quæ ad eorum eminentiam pertinent prætercam, eos vel præcipuo post Imperatorem in republica nostra esse loco, liquidò apparet. Prout non est novum aut insolitum, ut in mixta republica (qualem utique nostram illam esse, plerorumq;, quibus aliquis civilium rerum intellectus est, confessione constat) una aut altera pars præ ceteris in quibusdam majorem obtineat auctoritatem ac potestatem.

II.

Nobis brevem quandam exercitationem Academicam meditantibus, nec facultas nec animus est, ea omnia, quæ de ipsorum juribus amplissimis dici queunt, exponere. Quin potius suffecerit nunc saltem de officiis quæ singulis illis competunt, nonnulla commemorare. Etenim vel in vulgus notissimum est, eosdem illos quos Electores vocamus, Officiales quoque Imperii hodiè esse, inque his, præter tres ArchiCancellarios, esse ArchiDapiferum, Archi-

Mareschal-

Mareschallum, ArchiCamerarium, ArchiPincernam, & ArchiThesaurarium. Ceterum qua ratione cœperint hæc officia, quî factum, ut ad hos, qui hodie iisdem gaudent, ea fuerint devoluta, haut adeo pervagatum est: quin potius multis ea res difficultatibus est immersa; certè à nemine, quod sciam, ex professo penitus & pro rei dignitate exposita. Et ipse summa hic modò fastigia rerum carpam, designando magis hujus argumenti capita, quam illud plene pertractando: solidiorem plenioremque ejusdem expositionem illis qui ab ingenio, doctrina ac historiæ Germanicæ peritia instructiores sunt, transcribens.

III.

Quid autem Officii & Officialium nomine nobis veniat, non erit, opinor, necessum hic declarare, quandoquidem è thesi anteriori patet, illud hîc non pro munere quovis sive publico sive privato quod belli pacisve tempestate geri solet accipi, sed specialiter, pro iis quæ Electores in curia Imperiali ab antiquo obire solent muniis sumi; qui inquantum illa officia obtinent, peculiari appellatione ac titulo Officiales dicuntur. Quantumvis enim & Vicarios Imperii, & illos qui belli tempore communi Ordinum suffragio Duces constituuntur, non malè Officiales Imperii possis usurpare: nostro tamen instituto ista acceptio non congruit. Illud potius est, quid Romano-Germanici Imperii voce denotemus, ostendere. So-

lent enim hi de quibus agere instituimus, *Imperii Romano-Germanici Officiales* nominari, cumque ad unum etiam ab exteris Regibus destinatur epistola, exempli gratia, *S. Rom. Imp. ArchiCamerario* inscribi literæ. Enimvero ad vetera respicientibus tempora liquido apparet, nunquam Germaniam nostram Romæ fuisse subjectam, sive illud, quo maxime Romanæ res floruerunt, ævum, sive sequens consideremus. Reliquiæ autem Romani Imperii veteris Regibus Francorum cesserunt. Etenim cum Romani Pontifices potentiæ Longobardorum, populi Germanici, Italiam vastantium ac sibi subjicientium, soli pares se non esse cernerent, necessitate adacti auxilium Regum Francorum, quorum tum temporis per Europam magnum nomen ac robur erat, implorarunt, qui cum subinde haut segniter opem iis tulissent, tandemque Carolus, virtute sua rebusque gestis Magni nomen meritus, devicto Desiderio omne quod per Italiam Longobardi tenuerant, armorum felicitate subegisset, huic testandi grati animi eundemque magis sibi conciliandi ergo Papa consensu populi titulum Augusti atque Imperatoris contulit. Eginhard. *in vita Caroli. Annal Francor. ann.* 801. Quo ipso non quidem provinciæ imperii Occidentalis amplissimæ quæ antea ad Romanos pertinuerant, ad Carolum sunt devolutæ, (harum quippe jam dudum possessionem atque jus recuperandi easdem Romani amiserant) nedum

dominium

dominium univerſi terrarum orbis eumve occupandi jus Carolo ceſſit, ſed ad eum pervenit hereditarium dominium Romæ atque Patrimonii S. Petri quod vulgo audit, inque ipſum Pontificem poteſtas.

IV.

Hæc prima hujus appellationis quaſi fundamenta meritò conſtituuntur, atque ſic ſimul Carolus M. & Francorum Rex fuit per ſucceſſionem in locum patris Pipini, & Longobardorum, quos armis ſubegit, & poſtquam prædicta regna per complures annos geſſerat, Romanus Imperator populi Romani & primarii ejus civis Papæ unanimi conſenſu renunciatus eſt, quod poſtremum A. C. IↃ CCC I. contigit. Rem quidem ipſam antea tenebat, à Pontifice autem coronatio, unctio & conſecratio, honoris magis morisque, ut ſolet, quam neceſſitatis cauſa, adjecta eſt. Inde ægrè ferentibus Imperatoribus Conſtantinopolitanis, jus in urbem Romam ad ſe ſpectare fortasſis haut ſine ratione profeſſis, cum Nicephoro ultro de finibus Imperii tranſegit: qua tranſactione vel præcipue jus illud Caroli niti videtur. Patet vero ex his nonnihil inſignis illa Carolini imperii amplitudo, in quam & filius ipſius Ludovicus Pius, fratribus ante parentem demortuis, ſolus ſucceſſit; quæ tamen deinceps à Ludovio Pio inter tres filios Lotharium, Ludovicum, & Carolum, dein ab his ipſis poſt cruenta admodum prælia inſtituta in partes tres

divisione est distracta. Vid. post *libri de Finib. Imperii cap.* 3. celeberrimus Boeclerus *in Lothario.* Etenim ex his Lothario Imperium Romanum proprie dictum, Italia, Provinciæ s. Burgundiæ regnum, & Galliæ pars intra Mosam, Scaldin Rhenumque sita (quæ & ab eo Lotharingiæ nomen est sortita) cessit, Ludovico Germania & urbes paucæ TransRhenanæ, Carolo verò Gallia reliqua collata est. Ubi clare Germanici Regni à Romano Imperio distinctio patescit, quæ etiam usque ad Ottonem M. mansit, nec usque eo Germania vel vulgo Imperii Romani pars est habita. Seculo vero X Otto M. profligato Berengario nactus est summum in urbem, Papam & patrimonium Ecclesiæ Romanæ imperium, facta isthîc à Pontifice solenni coronatione. Dehinc autem sub Leone VIII Ottò jus illud in perpetuum Germaniæ ejusque Imperatoribus conjunxit, ut protinus qui electus esset Germaniæ Rex, jus eo ipso in Pontificem, urbem & suburbicarias provincias consequeretur, isque Imperator Romanus sit, nulla licet auctoritate Pontificis accedente. Quod dein confirmatum est, pactis inter Ottonem III Imperatorem hujusque consanguineum Gregorium V Papam initis. Quo respexit rerum Friderici I elegans scriptor Guntherus, cum *Ligurini lib. 1. v. 249. & seqq.* ita canit:

Ex quo Romanum nostra virtute redemtum
Hostibus expulsis, ad nos justissimus ordo

Transtu-

Transtulit Imperium; Romani gloria regni
Nos penes est: quemcunque sibi Germania Regem
Præficit, hunc dives submisso vertice Roma
Suscipit, & verso Tiberim regit ordine Rhenus.

Quamvis autem per hoc pactum Germanicis Regibus perpetuum jus ad Imperatoriam dignitatem quæsitum sit, nihilo tamen minus mansit hæc inter distinctio, nec successores Ottonis, Imperatoria licet jura exercentes, titulum Imperatorium gesserunt ante, quam uncti à Pontificibus atque coronati fuere. Quod etiam discrimen Germanici ac Romani Imperii probè observans Maximilianus I Romano nomini titulum Regis Germaniæ adjecit: ut patet ex princ. des Reichsabschieds zu Trier und Cöln *de anno* 1512. Quæ omnia accurate dudum docuit Amplissimus Dominus Præses tum tractatu *de Germ. Imp. Rom. tum libro de Finib. Imp. Germ.*

V.

Neque tamen exinde eripiendum prorsus est Germaniæ Imperii Romani nomen, quin potius, quemadmodum ex parte ex illis quæ attulimus patet, haut absque ratione ea sibi istud vindicat. Etenim cum jus in urbem Romam ab Ottone quæsitum adhuc hodie duret, haut immeritò titulum Romani Imperii sibi vindicat cui Roma de jure subest. Neque enim assentiri possumus Cl. Freinshemio jura ista esse deperdita opinanti *in diatrib.* 1. *de S. R. I.*

Elect.

Elect. & Cardin. praeced. §.6. Quin quod communi consensu à tot seculis ei attributum est, & hodie publico Europæ totius stilo attribuitur, & nos tribuimus: satis gnari, nec possibile, nec fas esse inolitum usum immutare. Quam ob causam, à communi loquendi modo discedere nolentes, Imperii Rom. Germanici Officiales hos, queis de agimus, Principes indigitavimus. Solet enim, quod tralatitium est, non modo dici Romanum Imperium das Römische Reich / sed plerumque Romano-Germanicum Imperium, cum apposito sc. nationis Teutonicæ das Römische Reich Teutscher nation. Imperii verò vox optimo jure nostro illi specialiter ac per excellentiam competit: quandoquidem nostri Imperatores in Carolo atque Ottone Magnis in dignitatem ejus Imperii quod Romanum appellatum est, successere. Atque hac ratione singula in titulo hujus dissertationis occurrentia vocabula rectissime explicari posse ac debere censemus. Id quod primo omnium utique faciundum nobis fuit. Addi interim possunt quæ adversus Davidis Blondelli contumelias atque obtrectationes Cl. Boecl. *in S. Rom. Imp.* eruditè disseruit.

VI.

Officialium vero illorum, de quibus nonnulla differere instituimus, origo undenam petenda sit, videamus. Sane si hac parte non viam quâ eundum, sed qua itum est sequi velimus, è veteris Romani Imperii

rebus

rebus hæc quoque nobis essent deducenda. Ita enim vulgò de maximis ad nostram remp. pertinentibus negotiis juribusque videas differere plurimos eosque ceteroquin hautquaquam indoctos, ut flexis ad rempubl. Romanam oculis, ex hac tanquam fonte aliquo res Germanicas derivare annitantur, quod quam ineptum atque inconveniens sit, ex iis quæ *th.* 3. *ac* 4. allata sunt, in promptu est colligere. Neque enim Germania nostra Imperii Romani veteris lacinia aut pars est, neque ad Romanos mores res suas composuit, sed libera plane suique juris habenda est respublica. Quapropter nec nos decebit hoc loco de Officialibus, qui sub Romano Imperio sive antiquiore illo, sive postea sede ejus Constantinopolin translata exstiterunt, agere; ad quos quæ pertinent, ut primum Digestorum & tres ultimos Codicis Justinianei libros taceamus, tum è *Notitia dignitatum Orientis & Occidentis*, Guidonis Pancirolli notis luculenter illustrata, tum è Jacobo Gutherio *de Officiis domus Augustæ*, Georgio Codino *de Officiis Ecclesiæ & aulæ Constantinopolitanæ, cum Gretseri annotationibus edito*, similibusque scriptis abunde peti possunt. Quin potius non ex alienis sed propriis ac domesticis, hoc est, Germanicis rebus veteribus hæc sunt arcessenda. Licet nec illud prorsus diffiteri audeamus, ut alia nonnulla ad aulæ splendorem facientia, ita quoque in his quædam saltim ad eos Germanos, quibus cum Constantinopolitani Imperii

ſubditis commercii quidquam fuit, quo in numero cumprimis fuit Otto III Imperator, Græca matre natus, profluxiſſe. Quoniam vero Francici regni in Carolo M. ad ſummum culmen evecti portio quædam eſt noſtra Germania, ad priſca Francorum inſtituta præcipue nobis erit reſpiciendum.

VII.

Apparet autem vetuſtas rerum Germanicarum hiſtorias evolventibus, jam olim ſive hæc ipſa, ſive his ſimilia officia in uſu apud Francos fuiſſe. Cujus rei præter ceteros teſtem locupletem Adalhardum Caroli M. propinquum & Abbatem Corbejenſem habemus. E cujus libro de ordine palatii Hincmarus Remenſis Epiſcopus *in epiſt. pag. edit. Sirmond.* 207. narrat, primarium Eccleſiaſticos inter Officiales fuiſſe Apocriſiarium, qui idem Capellanus & Palatii cuſtos dictus eſt. Atque is idem videtur ſuſtinuiſſe officium, quod is qui Gregorio Turonenſi *in hiſt. Francorum* tum *lib.* 5. *cap.* 45. tum alibi paſſim Referendarius audit. Verba Hincmari hæc ſunt: *Apocriſiarius quem noſtrates Capellanum vel Palatÿ cuſtodem appellant, omnem clerum Palatii ſub cura & diſpoſitione ſua regebat. Cui ſociabatur ſummus Cancellarius, qui à ſecretis olim appellabatur: erantq; illi ſubjecti prudentes & intelligentes ac fideles viri, qui præcepta Regia absq; immoderata cupiditatis venalitate ſcriberent, & ſecreta illius fideliter cuſtodirent. Poſt eos vero ſacrum Palatium per hos miniſtros diſponeba-*

tur

tur, CAMERARIUM *videlicet, Comitem Palatii, Comitem stabuli &c.* Annales Francici à Petro Pithœo editi ad annum ɪↄ cc lxxxi. ita habent: *Directi sunt ad Legationem in Basileriam in Bojoariam de parte Regis, Ludolphus Diaconus atq; Eberhardus Magister Pincernarum.* Et ad an. ɪↄ ccc xxviii. *Ludovicus Imperator Bernhardum Barcinone* CAMERARIUM *in palatio suo constituit.* Addantur his quæ de rebus Germanicis optimè meritus Lehmannus *Chron. Spir. l.* 2. *c.* 7. §. 8. affert. E quibus aliisque deinceps subinde producendis testimoniis assertionis nostræ veritas satis liquet.

IIX.

De tribus autem Imperii Archi-Cancellariis paucis initiò nobis erit agendum. Nolumus vero hic congerere illa quæ de Cancellariorum initiis atque priscis temporibus officio possent commemorari. Legant queis copia placet hac de re præter M. Aurel. Cassiodor. *l.* 11. *variar. epist.* 10. Fr. Hottoman. *comment. verb. jur. voc. Cancellarius.* Brisson. 1. *sel. antiq.* 16. Cl. Salmasium *notis ad Flav. Vopisc. pag.* 483. *& seqq. & Casaubonum ibidem p.* 282. *& seq.* Illud constat inter eruditos, & partim ab iis quos laudavi, partim ab aliis doctissimis Viris luculenter ostensum est, vetustissimis temporibus nomē Cancellarii ignoratum, pòst, ubi cœpit, exile aliquod nec magni momenti munus eo designatum, nunc vero à quammultis seculis maximi honoris officium denotare. Ad quod rite

administrandum cum virtute doctrinaque haut tenui sit opus. Et verò, olim in Germania propemodum apud solos Clericos doctrinæ aliquid residere creditum sit, omnisque pene apud Germanos eruditio Monachorum claustris fuerit inclusa, mirum non est, si ArchiCancellarii officium atque dignitas sacerdotibus ac Theologici studii peritis potissimum commendata legantur. Observat vero solers ille rerum Imperii veterum dum vivebat indagator, Vir pietate doctrina ac nobilitate eximius Bernhardus à Mallinckrot, commentariolo de *ArchiCancellariis Imperii*, primum S. Cunibertum Coloniensem Episcopum seculo post N. C. VII ArchiCancellarii titulo esse usum, exque eo tempore varios nomine isthoc fuisse gavisos, nec ad sedem aliquam privativè, ut ita loquamur, istam dignitatem esse delatam, nisi demum sub Ottone I, sub quo demum sedes Moguntina honorata fuerit perpetuo isto ArchiCancellariatus jure & honore. Quantumvis enim diffitendum non sit, jam tum ante illa tempora, factâ illâ supra memoratâ ingentis Francorum Imperii in tres partes divisione, Moguntinum, qui in ditionem Regni Francorum Orientalis concessit, (ad quam Coloniensis ac Trevirensis tum nondum pertinebant) locum inter Præsules primum obtinuisse, unde & à Wittichindo rerum Ottonis M. scriptore coævo in historia inaugurationis Ottonis *lib. 2. sub init.* Pontifex

Maximus it. Pontifex Summus appellatur; tamen non ante quam sub hoc Ottone I perpetuo jure Moguntina sedes ArchiCancellariatus decore est ornata. Quod num privilegio & voluntate Imperatoris expressâ, an verò tacitâ factum sit, non potest certò definiri. Post VVilhelmum sanè primum ArchiEpiscopum Moguntinum filium Ottonis I, serie continuâ ista sedes ArchiCancellariatum retinuit, quem hodienum exercet. Hinc adeo apud Moguntinum Archivum seu Chartophylacium, quo publica Imperii documenta actaque continentur, ut & Matricula Imperii asservatur: eique ut olim ita & hodie Imperialium decretorum signatura competit.

IX.

Ceterùm sequentibus temporibus Trevirensis quoque & Coloniensis dignitatem ArchiCancellariorum fuere consecuti. Quod quando præcise factum sit, ob silentium Historicorum haud facile dictu est. Scribit equidem Onuphr. Panvin. *lib. de Comit. Imp. cap. 6.* trium ArchiCancellariorum institutionem paulo ante vel potius circa primi Ottonis Imperatoris tempora exortam fuisse; sed cum id non probet, & contrarium multa svadeant, fidem ei habere non possumus. Illud pro certo licet affirmare, Friderico Ænobarbo imperante Italicum Cancellariatum jam ad Coloniensem translatum fuisse, cum diplomata quæ ab ArchiEpiscopo Coloniensi sub Italiæ Archi-

Cancellarii nomine tempore Friderici istius recognita fuisse noscuntur, exstent. Ac tum Moguntinus qui antea simpliciter ArchiCancellarii titulo gaudebat, cum apposito, *per Germaniam*, cœpit audire. Habemus apud Chapeavillium *tom. 2. rer. Leod.* diploma quo Fridericus I Imperator Episcopo Leodiensi confirmat privilegia de anno 1155. apud Civit. Tridentinam, quod Arnoldus Coloniensis ArchiEpiscopus Italici regni ArchiCancellarius subscripsit. Alia complura testimonia in hanc rem producit supra laudatus Mallinckrot *d. lib. part. 3. memb. 3.* Dum verò is ArchiCancellarius per Italiam audit, per hanc Regnum quod fuit Longobardorum & veteris Romani Imperii reliquiæ intelliguntur. Ceterùm possit cuipiam videri, jus illud ArchiCancellariatus Coloniensis ArchiEpiscopi jam esse extinctum: idque ideo, quoniam per sat longum tempus illo is non est usus. Tralatitium vero est, etiam non usu talia jura ac privilegia posse amitti. Et fatendum est, quemadmodum nostri Imperatores jam diu in Italiam nihil pristino more tentarunt, ita nec hunc forte ullum sui ArchiCancellariatus actum longo tempore exercuisse. Rariùs sane post Friderici II tempora Italiam adierunt Imperatores, certe longas ibi moras non facile fecere: plerique vero illorum eam nunquam ingredi satius duxerunt. Verum enimverò recte docent JCti quemvis non-usum ad amittendum privi-

legium

legium aut prærogativam nequaquam sufficere, sed ad hunc effectum requiri talem quem privativum illi appellant & negativo contradistinguunt. Necesse esse ut quis occasiones utendi habuerit; hæque si defuerint præscriptionem non habere locum: qua de re disserit Suaretz *de LL. lib.* 8. *c.*33. 34. 35. *& Carpzov. Iurispr. for. part.* 2, *c.*3. *def.* 23. Quales occasiones cum ArchiEpiscopo Coloniensi datæ non fuerint, omnino hoc ei jus non periisse; sed si fiat, ut trans Alpes cum Cæsare agat, eodem eum uti posse, nulli dubitamus.

X.

Non esse autem temporibus Friderici I antiquiorem Trevirensis ArchiEpiscopi ArchiCancellariatum per regnum Arelatense, hoc potest esse indicio: quod istud regnum à Carolo Calvo in terris Germaniæ imperio debitis per injuriam primò conditum, hinc per proprios Reges aliquamdiu administratum, inde ab Ottone I rursus reipublicæ nostræ adjectum, post præpotentum Comitum ipsi præfectorum rebellione rursus nonnihil Imperio subductum, Fridericus I Imperator demùm recuperarit. Ita enim hac de re inter alia Güntherus *lib. 6. Ligurini:*

Quæq; relicta sibi jam libertate vetusta
Gaudebat tellus, venientem milite pauco
Agnoscit dominum supplex, Regemq; fatetur.

Loquitur autem de Burgundia. Etenim Fridericus

ille

ille Ducum, priori conjuge Adela Hochburgica ob cognationem dubiamque fidem dimissa, Beatricem Reinoldi Burgundiæ Comitis filiam heredemque unicam matrimonio sibi junxisset, hoc regnum, Burgundiam ac Provinciam comprehendens, Imperio restituit. Quæ prolixius ejus patruus Otto Frisingensis Episcopus *lib.2. cap.29.* commemorat. Itaque credibile est, vel istis, vel sequentibus temporibus, hunc quoque ArchiCancellariatum institutum fuisse: idque tum ob antiquitatem Trevirensis ArchiEpiscopatus, tum ob commodum ad rem illam situm. Vix vero claram hujus ArchiCancellarii mentionem legas ante Bullam Auream Caroli IV: unde nonnulli tum primum eum hanc dignitatem nactum fuisse profitentur. Cl. Strauchius *dissert. Exoter. 2. num. 9.* Quamvis autem regnum Arelatense à Galliæ regibus occupatum sit; parumque ejus hodie possideat Germania, tamen cum jura in illud ipsum nostro Imperio adhuc integra sint, uti bene meritus Præceptor *operis de Finib. Imp. cap.* 24 luculenter ostendit, neque non utendo, ubi non tulit se occasio, hic quoque titulus cum jure eidem annexo sit amissus, utique non inanem prorsus eum esse aut vanum, manifestum est. Hi autem ArchiCancellarii hoc inter alia habent peculiare, quod eorum quisque in suo ArchiCancellariatu in solenni processione gerat super baculo argenteo sigilla & typaria Imperialia. *A.B.tit.26.*

XI. Atq;

XI.

Atque præter illos tres Imperii noſtri ArchiCancellarios nullos agnoſcimus. Quamvis enim & Fuldenſis Abbas à longis temporibus titulo ArchiCancellarii ſplenduerit, tamen id non ad Imperium noſtrum ſed Imperatricem pertinuit; de quo proinde noſtrum nunc non eſt diſſerere. Brevitatis quoque amore ſicco pede præterimus, quæ de illorum trium Subofficialibus qui ViceCancellarii Imperii Reichs Vice Cantzlär audiunt, tum è veteri tum recenti hiſtoria poterant afferri. De quibus parte alterâ antea laudati libri Mallinckrotus prolixe ſatis atque erudite tractat.

XII.

Nunc itaq; ut ad ea quæ ſeculares Electores hodie obeunt Officia nos convertamus, ordinis ratio efflagitat. Eſſe vero & illa perquam antiqua è *th.* 7. poteſt conſtare. Meretur autem obſervationem, ea priſco iſthoc ævo nequaqüam hereditaria certiſve familiis connexa, ſed ambulatoria fuiſſe: quod è rerum Germanicarum ſcriptoribus facillimum eſt oſtenſu. Notabilis imprimis & quæ diximus egregie illuſtrans locus eſt apud VVitichindum *lib.* 2. *Annal. ſub init.* ubi is Ottonis M. inaugurationem coronationemque ac dehinc ſolenne convivium deſcribit. *Divina deinde*, ait, *laude dicta ſacrificioq; ſolenniter celebrato deſcendebat Rex ad Palatium*

& accedens ad mensam marmoream regio apparatu ornatam resedit cum Pontificibus & omni populo: Duces vero ministrabant: Lothariorum Dux Giselbertus, ad cujus potestatem locus ille pertinebat, omnia procurabat: Eberhardus mensæ præerat, Herimannus Franco Pincernis: Arnulphus equestri Ordini & eligendis locandisq; castris præerat &c. Hic clarè patescit quatuor Officialium fieri mentionem. Primus Giselbertus CAMERARIVM egit, quod licet in dubium vocet celeberrimus Bœclerus *in Ottonis I. historia;* non tamen ejus ponderis sunt illius rationes, ut ab hac sententia nos queant dimovere. Ac adstipulatur nobis Imperii rerum peritissimus Goldastus qui *lib. 3. de juribus Regni Bohemiæ cap.* 8. eum disertè Cameræ præfectum appellat. Eberhardus Dapiferatum, Hermannus Pincernatum, Mareschallatum Arnulphus obivit.

XIII.

Memorabilis quoque è veteri historia est Ditmari Mersburgensis *lib.4. Chron.* descriptio solennitatis Paschalis ab Ottone III in Quedelingenburg celebratæ. Cujus hæc sunt verba: *Quatuor ministrabant Duces: Henricus ad mensam, Conradus ad CAMERAM, Hecil ad Cellarium, Bernhardus equis præfuit.* Primus Bavariæ, secundus Franconiæ, tertius Palatinus, quartus Saxoniæ Duces exstiterunt. Observat autem Ampliss. Dn. Præses *not. ad Lampad. part. 3. c. 4. §. 23.* in secutis monumentis nullam ferè illorum Officio-

rum

rum comparere memoriam usque ad Friderici I tempora. Ut interea nonnihil hanc rem in desvetudinem cœpisse abire, non improbabiliter inde queas colligere. Unus apud Ottonem Frisingensem occurrit locus *lib.* 7. *c.* 19. Ubi is de Lothario Saxone Imperatore memorat, quod *Regem Daciæ* (Daniæ) *insignum subjectionis ad decorem Imperialis reverentiæ gladium sibi sub corona deferre fecerit.* Is itaque Archi-Mareschallum tum egit. Ceterum de Friderici I celeberrimo conventu Moguntiæ anno CIƆ CLXXXII celebrato ita scribit Arnoldus Lübecensis *lib.* 3. *c.* 9. *Officium Dapiferi seu Pincernæ, CAMERARII seu Mareschalli non nisi Reges vel Duces aut Marchiones administrabant.* E quibus omnibus clarè patescit, huc usque quidem certis familiis annexa hautquaquam fuisse isthæc Officia, nec veritati consentaneum esse quod nonnulli non dubitant profiteri, jam Ottonis III tempore ejusdemque beneficio illa hereditaria facta fuisse. Quin imò valde est verosimile, ne quidem ad vitam Principibus qui semel ea gesserant competiisse, sed potius in conventibus Imperialibus singulariter iis qui præ ceteris eminere videbantur, esse demandata. Norunt enim qui vel leviter in scriptoribus rerum Germanicarum sunt versati, perquam rarò cunctos Imperii nostri Proceres comitia adiisse, quin perfrequenter modò hos modò alios haut paucos emansisse. Nec tamen uspiam legas,

unius fortè aut alterius absentis loco alium tanquam vices gerentem ullum ex hisce muneribus obivisse.

XIV.

Quemadmodum autem Fridericus Barbarossa, Regiæ dignitatis Majestatisque Imperatoriæ studiosissimus, devicto Duce potentissimo Henrico Leone, alia ad Imperii honorem pertinentia reduxit, ita etiam hæc revocasse in usum videtur; quin haut vanè licet conjectare hunc isthæc Officia hereditaria effecisse. Indicant enim non obscure Arnoldi Lübecensis *th. anteriori* adducta verba, Officia illa ab iisdem qui hodie illis gaudent tunc esse administrata. Atque hanc conjecturam confirmat, quod Fridericus Bohemiæ Duci Uladislao quem amabat, quique fidelem ipsi in bellis præstiterat operam, regium titulum contulit ceu ostendit Goldastus *lib. 3. de juribus regni Bohemiæ c.* 10. quem vix unus alterque Bohemorum ante ex speciali Imperatoris privilegio fuerat nactus. Idem verò Fridericus Comitatum Palatinum Rheni etsi non instituit primus, tamen magno honore ac dignitate auxit atque ornavit, ac hereditarium, ut videtur, illum effecit. Gerebat autem tum temporis illum Conradus frater Friderici I. Initiò scilicet Comitum in Francorum Imperio non magna fuit auctoritas, sed judices ordinarii eo nomine appellabantur, illi scilicet, qui per pagos vicosque, quos gouas dicebant, jus dicerent, qui etiam Gra-

viones

viones audiebant. Et habuit quoque palatium suos Comites, qui Palatini dicti, quorum quale olim fuerit munus exponit Hincmarus *in epist. pag.* 208. Cum vero regnum Germaniæ duplici jure regeretur, Francico & Saxonico, & illud tractum Rheni, Belgium, Sueviam, Franconiam &c. complecteretur, hoc vero Saxonicum tractum usque ad Balthicum mare, hinc duo enati præcipui Palatini, Saxonicus & Rhenanus. Fateri autem cogitur rerum Palatinarum indagator diligentissimus felicissimusque Marq. Freherus, de Comitibus Palatinis ad Rhenum vix certi quid ante sec. XII posse reperiri. Vide ejus *Origin. Palat. lib.* 1.

XV.

Adhæc Brandenburgico Marchionatui decus suum largitus est Fridericus. Etsi enim dudum ante Henricus Auceps domitis Henetorum populis qui totam Arctoam Germaniæ oram à Vistula usque ad Albim & Salam possederant, & expugnato Brandenburgo oppido Havelæ fl. adjacenti, custodem limitis adversus Venedos ibi collocaverat, tamen subinde in priscam se libertatem vindicare rursus cœperunt Heneti, donec Albertus Ursus (filius Ottonis Marchionis in Soldvvedel ex vetusta familia Comitum Ascaniæ & Ballenstet propagati, cui Henricus V titulum & insignia Marchiæ Brandeb. contulerat) tandem recuperata oppressis Henetis Marchia

anno CIƆ C LII. Mersburgi à Friderico Ænobarbo inauguratus est. Cumque aliquot annis pòst Henricus Leo esset proscriptus, Bernhardus Alberti Ursi filius Saxoniam quoque universam Marchiæ adjunxit. Vid. pluri. hæc commemorans David Chytræ. *orat. de Marchia Brandenb.* Tam benè de Marchia isthac meritus cum fuerit Fridericus, perquam sane probabile est, eum quoque splendidum ArchiCamerarii officium Marchioni illi concessisse. Saxoniæ vero Duci ideo fortè Mareschallatus officium assignatum est, quod Duces Saxoniæ & magnæ semper in Germania auctoritatis exstiterant, & sæpe hoc munere in curiis Imperialibus fuerant defuncti. Sane cum Friderici I filius Philippus Imperator crearetur, jam exstitisse illos Officiales patet ex illis, quæ de schismate inter Philippum & Ottonem IV commemorat is, qui per ea tempora in Germania vixit, Conradus Abbas Urspergensis. *Tota*, inquit, *Curia Imperialis, & Officiales Imperii adhæserunt Philippo cum Principibus quamplurimis.* Ex illis autem quæ tum is tum alii qui istius ævi res gestas descripsere uberiùs narrant, novimus, & ArchiCancellarios Moguntinum ac Trevirensem, & initiò Comitem Palatinum Fratrem Ottonis IV, Marchionem Brandeburgicum, Ducemque Saxoniæ à partibus Philippi stetisse, solo Coloniensi ArchiEpiscopo Adolpho ei obnitente.

XVI.

Postquam de tempore institutorum Officialium, quan-

quantum ejus fieri potuit, constat, de singulis illis secularibus ut sigillatim quoque dicamus, lubet sequi illum ordinem quem *A. B. tit. XXVII.* observat, secundum quem Officia sua debent obire. Primus isthic loci nominatur Saxoniæ Elector, non quidem ratione dignitatis, sed quia commode ante ceteros Collegas officium suum peragit; quod in solennibus conventibus est, posito ante ædificium sessionis Imperialis aut regalis avenæ acervo tantæ altitudinis, ut usque ad pectus vel sellam equi, cui insidet Elector, pertingat, habere in manu baculum argenteum mensuramque argenteam, hanc avena explere & famulo primitùs venienti ministrare *A. B. d. c.* 27. Est scilicet is Imperii ArchiMareschallus. Quæ vox unde descendat non lubet nunc anxiè inquirere. Certum est eam apud Germanos ab antiquo rei equestri præpositum denotare Vid. *LL. Salicas. tit. XI.* In aula Francorum Regum olim Comes stabuli, corruptè Connestabilis, dictus est. Hotom. *Francog. cap.* 17. Quod si pro salute Imperii bellum gerendum sit, præcedit is reliquos Status, inque campis in adventu Imperatoris Ordines instruit, Goldast. *in rat. Imp. pag.* 102. Huc pertinet controversia in coronatione Caroli V. Cæsaris inter Saxonicos & Juliacenses agitata de priore ingressu in urbem Aquisgranum, quam commemorat Hartm. Maurus *de coronat. Caroli V.* Vid. etiam Cl. Strauchius *diss. exot.* 3. *th.* 11. Habet vero in hoc officio suo Vicarium, seniorem

è fami-

è ſamilia Dominorum de Pappenheim, cui quæ peragenda ſint docet Sixtus Sommerus, quondam Vice-Mareſchalli de Pappenheim ſubſtitutus, apud Carpz. *de Leg. Reg. Germ. c. 10. ſect. 6. n. 28.*

XVII.

Alter dicto A. B. loco collocatur Marchio Brandenburgicus, eique hoc aſſignatur munus, ut in argentea pelvi Imperatori in ſolenni curia aquam manibus abluendis præbeat. Etenim, ut notiſſimum, eſt ille Imperii ArchiCamerarius, ita à Camera quæ olim cubiculum audiebat dictus. Errant verò qui hunc Præpoſitis ſacri cubiculi apud veteres Romanos Imperatores, de quibus in Codice Juſtinianeo nonnulla exſtant, comparare non verentur. Grandis enim utique inter utroſque eſt diverſitas. Quod cum cuivis facile pateat, nolumus declarare. Idem in proceſſionibus Imperialibus ſceptrum defert à ſiniſtro Electoris Saxoniæ latere conſiſtens. *A. B. c. 22. & c. 26. §. 3.* Sane ſceptrum inde ab antiquisſimis temporibus imperii ſignum ac ſymbolum eſſe nemo niſi omnium morum veterum rudis ignorat. Nam & ſceptri Pharaonis in Geneſi mentio fit, & Moyſes ut populi Iſraelitici ductor virgam (ſceptrum) manu geſtavit, ut ex Exodo novimus. Livius *lib. 1. Hiſtor.* Tarquinium Romanorum Regem eburneum ſceptrum in ſummitate aquilam habens geſtaſſe memorat. Dio aureo ſceptro Cleopatram uſam ſcribit, quod ea Auguſto miſerit.

Qui

Qui igitur apud tot alias gentes obtinuit sceptrum gestandi mos, ad Germanos quoque tandem devolutus est, hocque regium insigne Imperatori præferendi splendida provincia Marchioni Brandenburgico concessa. Mota quidem ipsi est hac de re lis in inauguratione Caroli IV Aquisgrani. Júliacensis enim, in cujus clientelâ erat isthæc civitas, novo Principi sceptrum præferre nitebatur: cui tamen is qui tum temporis erat Elector Brandeburgicus Ludovicus masculè restitit, pro quo pensitatis utrinque rationibus Carolus IV dixit sententiam. Vid. Bojorum Livius Aventinus *lib. 7. Annal.* Ex quo tempore quietè hoc jure fruiti sunt Marchiones.

XIIX.

Ceterum cum hactenus aliæ familiæ Marchionatum Brandenburgicum unâ cum dignitate Officialatus & Electoratus tenuissent, ad Serenissimam illam, quæ nunc eâ gaudet, prosapiam pervenit seculo post N. C. XV. Cum enim Fridericus IV, aliis Fridericus VI, ex vetustâ Comitum Hohenzollerensium prognatus familiâ, Imperatori Sigismundo in Hungaricis Bohemicis & Imperii negotiis difficillimis strenuam ac fidelem operam navasset, creatus ab eo fuit Marchiæ Brandeburgensis gubernator. Sexennio autem pòst ab eodem Cæsare masculâ sobole destituto vendita ei est Marchia & Electoratus atque Officialatus pro quatercentenis aureorum

E millibus

millibus, ipſeque in Concilio Conſtantienſi anno CIↃ CCCC XVII publico ac ſolenni ritu inauguratus eſt. Æn. Sylvius *in hiſt. eorum quæ Friderico III Imp. geſta ſunt cap.* 1. Reiner. Reinec. *orig. ſtirp. Brandeburg. pag.* 31. Renſchel Brandenb. Stambaums *pag.* 20. Hinc inter inſignia Electorum hujus glorioſiſſimæ familiæ ſceptrum eſſe cœpit in medio ſcuti; quod cum nonnulli pro columna haberent, è Columneſiorum ſtirpe (unde originem familiæ hujus deducunt,) illud eſſe petitũ exiſtimarunt. Höpingck *de jure inſign. c. 6. part. 5. §. 3 n.* 620. Spangenberg *lib.* 1. Henneb. Chronik *c.* 3. Cujus opinionis falſitas vel ex eo poteſt eſſe manifeſta, quod ſolus eo inſigni utitur Elector, non etiam ceteri ejusdem familiæ. Fridericus autem, de quo jam diximus, cum genere inclyto & jam tum multis rebus geſtis conſpicuo eſſet prognatus, poſteros quoque habuit conſimiles, ut non immeritò Joachimus Camerarius, Vir inter eruditos magni nominis, *in proœm. ad Aphthonii Progymn.* profiteatur: *Sive rem militarem ſpectemus, ſive alias laudes; gravitatem, inquam, magnitudinem animi, conſtantiam, addam etiam manſvetudinem & humanitatem, vix invenientur quorum tam excellens virtus fuerit, ut ſit cum Brandenburgenſi illuſtriſſima domo comparanda.* Et vero ſi cetera omnia ad familiæ alicujus gloriam pertinentia huic proſapiæ deeſſent, quæ tamen profectò abundè ſuppetunt, vel illud unum eminentiam illi ac illu-

ſtrem

ſtrem ſplendorem conciliare aptum eſſet, quod Sereniſſimum Potentiſſimumque Principem, Electorem FRIDERICUM WILHELMUM Principem ac Dominum meum Clementiſſimum produxerit; cui ſincera in Deum pietas, res bello ac pace fortiter præclareque geſtæ, prudentia inſignis, conſtans felicitas, merita tum in Europam ac Germaniam univerſam, tum in proprias easque longè ampliſſimas ditiones, gravitas moderatioque animi, aliique infiniti laudum tituli dudum in Chriſtiano orbe omni ſummam conciliarunt venerationem. O felicem populum cui ſingulari divino beneficio talis tantusque Princeps obtigit! Cui ſuas vires Natura, artes ſuas Prudentia, ſuas opes Fortuna cumulatè contulit. Tam felix, ut ſummo Numini non eſſe cariſſimus non poſſit; tam potens, ut vix ullus inter potentiſſimos Germaniæ Principes comparari nedum anteponi ipſi queat; tam mitis, ut nulli non ſit amabilis, tam benignus ac facilis, tam munificus, ut neminem à ſuo ſermone triſtem diſcedere patiatur; ac ut verbo dicam, cunctis animi, corporis fortunæque dotibus inſtructiſſimus. Sed non eſt mearum virium aut propoſiti hujus tam divini Herois ac verè Germanici Achillis in omnem æternitatem ituras laudes nunc commemorare. Quas nec ingenii mei tenuitas capere, nec quisquam, vel diſertiſſimus, digno poteſt elogio proſequi.

XIX.

Vt itaque in viam revertamur; Vicarius ArchiCamerarii eſt Comes de Hohenzollern, qui in ſubſcriptione der Cammergerichts Ordnung zu Coſtentz *de anno* 1507. & alibi paſſim des Heil. Römiſchen Reichs ErbCämmerer indigitatur. Is abſente ArchiCamerario officium illud ſolet exercere. Cœpit vero ei lis moveri à Legatis Electoris Brandeburgici, qui ſicut in ceteris Principalis ſui vices ſubeunt, ita quoque in præferendo ſceptro eas repræſentare voluerunt. In Matthiæ quidem coronatione Baroni à Budlitz Legato Brandeburgico hac in re Comes de Hohenzollern eſt prælatus. Sed in coronatione Ferdinandi IV Regis Romani orta eſt rurſus hac de re inter hereditarium Imperii ViceCamerarium & Legatos Electorales Brandeb. controverſia. Horum tunc interpoſitam proteſtationem Limnæus. *Addit ad lib.* 3. *c* 7. *n*. 74 adducit. Res adhuc, ni fallor, eſt indeciſa. Simili vero ratione in coronatione Caroli V Regis Bohemiæ Legatus excluſo VicePincerna de Limpurg vinum aqua temperatum propinare Cæſari voluit, ut Hartman Maur. *de Coronat. Caroli V*. tradit, qui tamen pro SubPincerna tunc eſſe judicatum teſtatur.

XX.

Tertio loco in citato A. B. textu Comiti Palatino ſuum aſſignatur officium: quod eſt, ſive potius

ante-

antehac fuit, Imperatori recens coronato quatuor ſcutellas argenteas cibis repletas offerre, unde Imperii ArchiDapifer audit, quem titulum ab antiquo ille geſſit. Neque enim aſſentiri poſſumus Chriſtophoro Gevvoldo, Bavariæ Ducibus una cum Electoratu hunc quoque Officialatum, ut ita loquamur, ſpeciosè admodum vindicare contendenti *in lib. de S. R. I. Septemviratu.* Quin longe majoris ponderis ſunt, quæ in contrarium à Marquardo Frehero tum *in Palatinis Originibus*, tum *in epiſtola reſponſoria de Electoratu S. R. I. comitivæ Palatinæ Rheni antiquitus annexo & cohærente* ſunt adducta. Aliquot enim locis in Bulla Aureâ, quæ meritò eorum quæ ad jura Electorum pertinent norma conſtituitur, hic Dapifer nominatur, Bavari nulla facta mentione *Vid. cap.* 7. & 20. Non permittit brevitatis propoſitum, ea quæ utrinque afferuntur excutere. Videatur compendiosè illa recitans diligentiſſimus Limnæus *lib.* 3. *de I. P. cap.* 9. *n.* 9. Idem Comes Palatinus in ſolenni processione pomum Imperiale geſtabat. *A. B. c.* 22. Qualis globus Frehero *not. ad Petr. de Andlo p.* 182 teſte univerſalis imperii ſignum fuit ferè ab omni antiquitate. Denotat enim terram ob rotundam figuram ſuam. Ita ſtatuam Jovis, quæ Conſtantinopoli, & illam Juſtiniani quæ Auguſteone collocata fuit, tale pomum geſtaſſe Codinus teſtis eſt.

Iſtud vero pomum Caroli V Imperatoris conceſſione Fridericus II Palatinus clypeo quem in inſigniis gerit inſeruit, ad exemplum Electorum Saxonis & Brandeburgici, quorum ille enſem hic ſceptrum in inſignijs habet. Hubertus Thomas *lib. 23. de vita Friderici II Palat. Imperator*, ſcribit, *ad Fridericum, inquit: Friderice volo quod non meum eſt nec habeo tibi donare; dono mundum, quem inſculptum tu & poſteritas tua Electores in ſignis veſtris deferatis, quemadmodum vobis antiquo jure & à prima Electorum inſtitutioneque ſolennibus Curiæ Imperialis feſtis manu geſtare competit. Pomum eſt cum crucis ſigno. Quod ab eo die Elector ſuis ſignis in medio rubei ſcuti inſculpi fecit, & nunc geſtat.*

XXI.

Quemadmodum autem durante exitiali illo, quod per XXX annos patriam miſerè afflixit, bello, anno hujus ſeculi XXIII die 25. Februar. fruſtra obnitentibus Saxone & Brandeburgico, à Ferdinando II Imp. dignitas Electoralis, Friderico V Palatino Exregi Bohemiæ ademta, cum omnibus annexis juribus in Maximilianum Bavarum translata; & quomodo eadem per Inſtrum. Pac. *art. 4.* confirmata, & Octavus Electoratus inſtitutus ſit, notius eſt, quam ut opus ſit enarrari. Illud tamen prætereundum non eſt, quod cum dubium videretur, num verbis Inſtrumenti Pacis

ArchiDapiferatus officium Palatino esset ereptum, affirmantibus id Bavaris ob vocab. *Officiis* quod *d.l. Inst. Pac.* occurrit, negantibus contra Palatinis, ex hac verissima ratione, quod ArchiDapiferatus non sit jus Electorali dignitati connexum cum illud Palatini diu ante quam hanc nacti sunt gesserint; tandem speciali quoque transactione hoc quoque officium Bavaro Palatinus cesserit, ipsi novo ArchiThesaurarii munere attributo. *Theatr. Europ. ad annum* 1651. *Auctor* der wolgegründeten Abfertigung der ChurBaierischen fernern anzeige wegen des *Vicariats pag.* 50. Quapropter hodie Palatinus in solennibus processionibus non pomum Imperiale, quippe quod gestat Bavarus, sed coronam portat, inque solennibus conventibus projectionis pecuniæ facit initium; ipse infimum Electores inter, quamdiu VVilhelmina linea erit superstes, locum obtinens, & SubOfficiarios habens Comites de Sintzendorff. Quemadmodum Bavarus Barones VValpurgenses. Dieterichs *ad art.* 27. *A.B.p.* 313.

XXII.

Bohemiæ Rex quanquam ceteros Seculares Electores dignitate antecellit, quippe qui in celebratione curiæ alios Reges omnes quicunque sint præcedit. *A.B tit.* 6. ac Imperatorem nullo interveniente sequitur *tit.* 22: tamen quod ad Offi-

cium

cium ejus, quod est, Imperatori primum poculum porrigere, spectat, id postquam ceteri munia sua jam impleverint peragit: ut è sæpè laudato Const. Carolinæ loco satis est manifestum. Possit verò mirum videri, hunc Germanici Imperii Officialem esse, cum ex multorum sententia nec Teutonicus sit, nec Imperii Status. Quorum prius illi confirmant eo, quod Saxonicus Speculator eique coævus Albertus Stadensis apertè scribant, eum non esse nostræ nationis: alterum inde, quoniam is sessionem ac jus suffragii ferendi in Comitiis non habet; ut præter alios tradit Auctor der Grundfeste des Heil. Römischen Reichs *part.2.c.4.* Nos quamvis negare non possimus, illud ipsum Regnum Slavicum esse, tamen hîc non tam ad gentis originem putamus esse respiciendum, quam anne jus Principum Germ. unquam consecuti fuerint Bohemici. Quod utique eos nactos fuisse inde sequitur, quoniam in solennibus Imperii conventibus & ipsi comparere olim debuerunt. Id quod è rerum Bohemicarum scriptoribus præcipuis, Dubravio, Ænea Sylvio, ac Melchiore Goldasto abunde constat. Iunge quæ Ampliss. Dn. Præses *operis de fin. c,29.* disseruit.

XXIII.

Ad alterum verò quod attinet, licet verissimum sit, id demum veram Status sive Civis Imperii notam

tam

tam constituere, si is votum sessionemque in Comitiis obtineat, tamen Bohemiæ Regi peculiari privilegio indultum videtur, ut nihilominus talis sit, quamvis illud ab annis propemodum ducentis non peregerit. Imo verò, cum, ut è Politicâ doctrinâ novimus, non requiratur ad essentiam Civis, ut is omnibus de republica deliberationibus intersit, sed sufficiat si ad præcipuas vocetur, Bohemiæ vero Rex consultationi ceterarum omnium facile præcipuæ de capite Imperio Germ. præficiendo adhibeatur, patet eum vel sic locum inter nostræ reipublicæ Cives meritò invenire. Sunt vero inde ab antiquo Regis Bohemiæ in Pincernatus officio Vicarii Barones de Limpurg. Hos enim jam tempore Friderici II eo fuisse gavisos è subscriptione Bullæ ejus Imperatoris apud Goldast. *in Statut. & rescript. Imper. p.* 74. *& in ration. ad Constit. Imp. p.* 75. *seqq.* apparet.

XXIV.

Duo, antequam claudamus hanc dissertationem, expedienda nobis sunt, in quorum utroque vulgò non una ratione errari consuevit. Primum est, quonam tempore ac auctore hi Imperii Officiales Electoralem dignitatem sint consecuti: alterum, num illi suos Electoratus aut Officia à Bambergensi Episcopo in feudum recognoscant. De priori argumento scripti toti libelli noti sunt.

& par-

& partim ab Excellentiss. Dn. Præside *ad Lampad. part.* 3. *c.* 4. *§.* 1. recensiti, partim etiam à Goldasto in Politica Imperialia conducti. Fuit sane per duo secula constans opinio, quæ etiam hoc ipso tum à Simone Schardio JCto, tum à Christophoro Gevvoldo peculiaribus scriptis magno molimine propugnata est, ævo Ottonis III. hujusque consanguinei Gregorii IV Papæ illos Electores esse constitutos. Sed cum illa constitutio nusquam exstet, deque eâ apud scriptores omnes ceteroquin minima maxima annotantes altum usque ad Friderici II tempora sit silentium, pateat contra è rerum gestarum monumentis, Imperatorum Germanicorum usque ad Henricum Hassiæ Landgravium nullum prorsus per Septemviros electum, sed in Comitiis communi omnium Procerum suffragio illos esse declaratos, rectè ab hac, communi licet, sententia discesserunt Aventinus, Onuphrius Panvinius elegantissimo *de Comitiis Imperatoriis commentariolo*, Baronius, Lehmannus *Chron. Spir. lib.* 5. *cap.* 17. Thuanus *lib.* 2. *hist.* Mallinckrot *de ArchiCancell. lib.* 2. *c.* 3. & Ampliss. Dn. Præses in *dispp. de Electoribus, de Ducib. ut & not. ad Lampad. d. cap. it. not. ad Bullam Innocentii X. p.* 193. *& seq.* Quorum argumentis maximi utique ponderis adducti hodie plerique cordatiores undique applaudunt, & nos quod præter album calculum

adjicia-

adjiciamus non habemus. Optimè enim quod ad tempus attinet Onuphrius ac Baronius sentiunt, qui tamen in auctore assignando aberrant.

XXV.

Ut autem compendiò veram, quam Excell. Dn. Præsidis fideli informatione accepimus, sententiam proponamus, statuimus: Nulli omnino Pontificum Romanorum, nec Gregorio V, nec X, neque Innocentio IV, nec alii eorum ulli Septemviralis collegii institutionem deberi. Neque etiam expresso cujusdam Cæsaris consensu illud cœpisse. Sed spontaneo Principum Imperii decreto solos Officiales esse eligendi jus adeptos, idque tunc, cum seculo XIII status Imperii esset turbatissimus. Primi sane qui de Electoribus quidquam memoriæ prodiderunt, sunt Martinus Polonus, Albertus Stadensis, & VVilhelmus Durantes Speculator aliàs dictus, quorum verba adduxit Amplis. Dn. Præses *ad Lampad. d. l.* è quibus licet is, quem primo loco nominavimus, Martinus, communem quam supra rejecimus opinionem firmare videatur, tamen nec ipse apertè ei adstipulatur; & quantumvis id faceret, tamen in re tam longè ab ipsius memoria distante haut satis tutò fidem ipsi haberemus. Fors enim & is deceptus fuit fabula illa quam tum spargebat Curia Romana de jure eligendi illis septem jam Ot-

 tonis

tonis III ætate concesso. Quocunque verò initio nacti sint præcipuum illud præ reliquis Principibus jus Septemviri, (hodie IIXViri) certe jam inde à sec. XIII. in perpetua fuerunt ac tranquilla ejus possessione, præsertim postquam per Auream Bullam aliasque Imperii Leges fundamentales expresse id ijs est firmatum.

XXVI.

Accedimus ad alterum de quo adhuc differere instituimus: num scilicet hæc officia sint feuda Ecclesiæ Bambergensis? Meritò hic protinus crassum eorum errorem explodimus, qui ipsa Electoratuum feuda à Bambergensi petenda esse sunt opinati, quos inter sunt Spangenberg *in Chron. Saxon. cap.* 161. Sturt. *de Imp. Rom. cap.* 36. *n.* 12. Megiserus *Annal. Carinth. lib.* 7. *c.* 6. scribens: Es hat Kaiser Heinrich (intelligit Henricum II) fast die fürnehmsten Fürsten im Reich dem Bisthumb Bamberg zu Lehnleuten gemacht/ daher sein noch heutiges Tages alle Churfürsten des Reichs des Bischoffs zu Bamberg Lehnleute/ dergestalt/ daß er sie (als mit einem Lehen) belehnet mit den Churfürstl. titul und Nahmen/ und mit dem was ein jeder als ein Churfürst hat und besitzet. Sane Henricum II (licet summo favore Bambergensem Comitatum, quem ipse in Episcopatum erexit, fuerit prosecutus)

tus) hoc ipſi indulſiſſe nullo poteſt indicio probari. Imò concedere id non potuit, cum iſtis temporibus libera adhuc fuerit electio. Novimus quoque ex *A.B.c.7.* inveſtituram Electoratuum Imperatori competere, id quod hodierna praxis ſequitur. Neque etiam ipſa illa Officia Imperii miniſterialia quatuor ſecularibus Electoribus ab antiquo competentia à Bambergenſi conferuntur; ea quippe cum nexu indiſſolubili cum dignitate Electorali hodie conjuncta ſint, una cum hac quoque ab Imperatore concedi ſolent, ut è literis inveſtituræ datis Auguſto Saxoniæ Electori à Ferdinando I liquido probat Carpzov. *quæſt.1. ad A.B. ſubjuncta diſſ. feud.* 10. Undenam ergo iſte communis error natus eſt? Inde, quod quatuor illi Imperii officiales ad ſimilia illis, quæ Imperatori debent, Officia Epiſcopo Bambergenſi per SubOfficiarios præſtanda adſtricti ſint, eoque reſpectu nonnulla bona ad Electoratum pertinentia in feudum ab eo recognoſcant. Unde & alios illi in ſuis officiis habent Vicarios: Bohemus Pincernam nobilem de Auffſaß/ Palatinus Dapiferum de Pommersfelden/ Saxo Mareſchallum von Ebner/ Brandenburgicus nobilem de Rotenhan. Vid. præter Carpzov. *d.l.* Limnæ. *de I.P.III.7.n.67. & ſeqq. & in addit. ibid. it. ad Capit. Carol.V: pag.* 123.

Sicut autem in permultis aliis in Principum regimine mirram cum ipsius Imperii administratione similitudinem licet deprehendere, ita quoque in hisce Officiis Principes Germaniæ Imperatores nostros sunt imitati. Reperias enim passim in Ducatibus Cancellarium, Mareschallum, Camerarium, Pincernam, Dapiferum &c. Quanquam hæc duo posteriora Officia non adeo frequentia sint. Neque id novum aut recens institutum est, ut ex *Constitutione de expeditione Romanâ* Carolo Crasso vulgò tributâ & á Marquardo Frehero commentario illustrata recte colligimus. Cujus inter alia hæc sunt verba: *Singuli Principes suos habent Officionarios speciales: Mareschallum, Dapiferum, Pincernam & Kamerarium.* Quamvis autem meritò hanc constitutionem suspectam esse ostenderit Amplisſ. Dn. Præses *de Orig. Iuris cap.* 17. tamen cùm ea jam XII circiter seculo conficta fuerit, vel sic patet, antiquum admodum illud esse institutum, Quemadmodum verò Imperatores Officia Imperii ministerialia certis quibusdam familiis hereditario jure concesserunt, ita & illas dignitates in suis ditionibus Principes contractu feudali hereditarias effecere, ut usus testatur. Quæ & similia latius nunc exponere non sinit propo-